

«Баядера» як камера обскура

18 Декабрь, 2019

В грудні Київський національний театр оперети представив нову інтерпретацію оперети Імре Кальмана «Баядера».

На основі «Баядери» не було знято кінофільму, як це сталося з «Королевою чардашу» («Сільвою») та «Летючою мишею», тому вона не так широко відома. Але її завжди любили театри, бо це той самий мелодійний та вигадливий Кальман, той самий знайомий антураж: Париж, вар'єте, чарівна музика, молода і прекрасна примадонна Одетта Дарімонд, багатий аристократ, який нестямно закохався попри релігійні та національні розбіжності (Раджамі – аж принц індійського Лагору!). До того ж це інтербелум, період між двома мировими війнами, – після першої Європа вже майже оговталася, а про другу ще не знає, тож будемо веселитися, кохати, співати, танцювати шиммі!

Отже, «Баядера» вже на сцені, і квитків у касі немає. А ті, хто створив нову версію, хитро посміхаються, бо вони, за зізнанням Богдана Струтинського, режисера-постановника та художнього керівника Київської оперети, від душі хуліганили. Так, Яна Іваницька,

перекладачка та авторка віршів, зміксувала аж 14 варіантів лібрето «Баядери», намагаючись зробити оперету стислою, динамічною, бо ми живемо набагато швидше, аніж сто років тому. Художник-постановник Олександр Білозуб створив водночас і сучасний, і фантазійний, і хай-тековий європейський, і розкішний східний світ. Одетта дає прес-конференцію на камери, публіку пригощають напоями з металевого бара на колесах, – це те, що запросто відбувається сьогодні на прем'єрах. Раджамі запрошує всіх в свій паризький будинок, і ми поринаємо до індійської пишності, яка зроблена вигадливо, але без зайвої серйозності. Вона вражає, але не липне до очей. Фінальна сцена – від'їзд спустошеного Раджамі додому – відбувається в аеропорті, а не на вокзалі, бо ж хто зараз поїде до Індії поїздом? Серед металевих «здійснив посадку» та «відлітає» бігає маленька людина з розбитою душею, аж ось перед ним, як примара, з'являється кохана у криво, поспіхом, надітому пальті, і аеропорт перетворюється на райський сад.

Окрема подяка художниці з костюмів Ірині Давиденко за те, що вона не натягла на голову Раджамі чалми – дійсно, просто якась хуліганка! Та й взагалі костюми заслуговують самої високої оцінки, а особливо те, як зроблене суцільне татуювання танцюристів.

Київська оперета, без сумніву, зібрала вдалий творчий колектив. Диригент-постановник Ігор Ярошенко, балетмейстер Вадим Прокопенко, хормейстер Сергій Нестерук створили красиве дійство на коштовну музику Імре Кальмана, яке не має «прохідних» фрагментів. Артисти – щедро обдаровані голосами та багатофункціональні, тут не постояти спокійно, як в опері, Одетту принц навіть тягає по сцені на платформі по рейках (здається, ця сцена важкувата для виконання?). Технічно найважчою стала роль Марієтти, яка повинна і фліртувати, і співати, і танцювати, і перелітати з рук на руки, і навіть перевертатися догори ногами, не перестаючи фліртувати, співати *et cetera*.

Під руками талановитих хуліганів «Баядера» вийшла коробочкою в коробочці, до сюрпризів доберешся не відразу. Здавалося б, ось вам мелодрама: зав'язка, кульмінація, розв'язка. Але що за вертлява та криклива людина з мундштуком бігає по сцені, чому вона перериває дію, відриває Одетту від Раджамі та дорікає, що вони неправильно грають кохання? Чому весь час бахає чорна хлопавка та асистентка оголошує наступний епізод? Романтична історія відсторонена, препарована, перетворилася на знімання фільму, і цей гендерно-маркований нарцис-режисер (подекуди, на жаль, занадто нав'язливий), і його чудернацький почет – все фарс, який збиває пафос саме тоді, коли глядач вже готовий пустити сльозу. Але є в «Баядері» ще один план, ще один настрій, майже невловимий. Він задається у перші хвилини, коли крутяться на екрані чорно-білі кадри зі старих стрічок, він виникає і потім, коли знов мерехтять «сцени зі старовинного життя», якого вже немає, яке розбилося під наступом реальності ХХ століття. «Баядера» – це прекрасна вигадка, але люди-то жили насправді, кохали, танцювали у коротких платтячках, ходили до сінематографа, сиділи в кафе, дивилися у вікна. А сьогодні ми дивимось на них, немов у вічко камери-обскури.

Текст: *Марина Полякова*